DEN ØKONOMISKE SITUATION I DANMARK

I. DEN DANSKE ØKONOMI I 1. KVARTAL 1964

Den samlede ledighed har i årets 1. kvartal været betydeligt lavere end i samme periode sidste år, hvor arbejdsløsheden som følge af den langvarige frostperiode lå på et højt niveau. Også i forhold til 1962 er der imidlertid tale om en vis – men dog langt mere beskeden – bedring i beskæftigelsesforholdene. Det gennemsnitlige antal arbejdsløse har i 1. kvartal 1964 været knap 44.000, eller godt 2000 mindre end i 1962, svarende til et fald i arbejdsløshedsprocenten fra 6,1 til 5,6. Den reducerede ledighed skyldes overvejende en forbedring i beskæftigelsesforholdene for arbejdsmænd, idet arbejdsløsheden for de øvrige grupper har ligget lidt højere i 1964 end i 1962.

Dette gælder også for byggefagene, hvor aktiviteten i årets 2 første måneder har været lidt mindre end i 1962. I marts er der dog sket en forøgelse af byggeriet ledsaget af en forbedring i beskæftigelsesforholdene.

Indtrykket af et lidt lavere beskæftigelsesniveau i industrien i forhold til 1962 svarer til de oplysninger, der er fremkommet om antallet af præsterede arbejdstimer i første kvartal. Totalt ligger beskæftigelsen efter

TABEL 1

Det gennemsnitlige antal ledige i 1. kvartal efter de ugentlige opgørelser.

	Arbejdsmænd		Byggefag		Andre mænd		Kvinder		I alt	
	1000 ledige	pct.	1000 ledige	pct.	1000 ledige	pct.	1000 ledige	pct.	1000 ledige	pct.
1962	35,0	13,8	1,9	4,7	5,6	1,9	3,5	2,0	46,0	6,1
1963	52,6	20,8	4,8	12,4	8,3	2,8	4,1	2,2	69,8	9,1
1964	31,0	12,4	2,0	5,2	6,9	2,3	3,7	1,9	43,6	5,6

TABEL 2

Boligbyggeriet i »Byer m. v.«[1]) antal lejligheder.

	Påbegyndelser			Fuldførelser			Under opførelse ult. md.		
	1962	1963	1964	1962	1963	1964	1962	1963	1964
Januar ...	675	170	1120	1169	764	1137	21732	21951	22424
Februar ..	1561	642	714	1197	1126	1156	22089	21463	21980
Marts	1709	577	2158	1310	2311	1627	22468	19720	22491

[1]) Opgørelsen omfatter hovedstadsområdet samt 18 større provinsbyer med forstæder.

denne opgørelse ca. 4 % lavere end i 1962, og nedgangen er navnlig udpræget inden for tekstilindustrien, fodtøjs- og beklædningsindustrien, jern- og metalindustrien og transportindustrien, medens beskæftigelsen i de øvrige industrier er nogenlunde uændret i forhold til 1962.

Dette resultat kan måske forekomme lidt overraskende, al den stund en række andre indikatorer tyder på en mærkbar aktivitetsstigning. Detailomsætningen lå således i årets 2 første måneder ca. 12 % over sidste års niveau og godt 20 % højere end i 1962.

TABEL 3

Detailomsætningsindeks, januar-februar.

1961 gns. = 100

	1962	1963	1964
Nærings- og nydelsesmidler ...	94	105	117
Beklædning m. v.	89	96	107
Andre forbrugsvarer	92	92	107
I alt detailhandel	93	101	113

I samme retning peger udviklingen i vareimporten. Denne lå i årets første måneder ca. 23 % over 1962-niveauet, og har siden slutningen af 1963 været i kraftig vækst.

TABEL 4

Vareimporten i 1. kvartal.

(mill. kr.)

	1962	1963	1964
Råstoffer til landbrug	347	278	385
Råstoffer til industri	793	662	861
Brændsel	417	490	587
Forarbejdede varer	1765	1728	2054
Nærings- og nydelsesmidler	191	215	269
I alt vareimport	3513	3373	4156

En del af denne kan ganske vist forklares ved andre forhold end øget indenlandsk aktivitet. Målt i forhold til samme periode året før viser Statistisk Departements råvareprisindeks for første kvartal en stigning på i alt ca. 3 %, men for en række varer, fast brændsel, spindestoffer, uld og kaffe, er stigningen langt kraftigere, og for visse metaller (bly, zink og tin) ligger priserne op til 50 % over sidste års niveau. Typisk har prisstigningerne gjort sig gældende fra omkring midten af 1963. Det er derfor sandsynligt, at importen – bortset fra selve prisstigningen – tillige er præget af fremskyndede indkøb til lager. Selv med disse modifikationer synes importudviklingen dog at tyde på en voksende aktivitet her i landet.

TABEL 5

Procentvis ændring i vareimporten.

	1. halvår 1962–63	3. kvt. 1962–63	4. kvt. 1962–63	1. kvt. 1963–64
Råstoffer til landbrug	÷ 16	÷ 36	26	38
Råstoffer til industri	÷ 4	2	–	30
Brændsel	11	÷ 4	8	20
Forarbejdede varer	3	÷ 4	÷ 1	19
Nærings- og nydelsesmidler	18	÷ 6	23	25
I alt vareimport	1	÷ 6	3	23

Heller ikke på eksportsiden er der tegn på svækkelse af den kraftige vækst, der karakteriserede 1963. For første kvartal under ét lå den samlede eksport ca. 12 % højere end sidste år. Af stigningen vedrørte godt 130 mill. kr. landbrugsvarer, svarende til en forøgelse på ca. 8.5 %, medens stigningen i industrieksporten androg knap 230 mill. kr. eller godt 15 %.

TABEL 6

Vareexport i 1. kvartal.

(mill. kr.)

	1963	1964
Landbrugsvarer	1533	1664
Fiskeprodukter	128	144
Nærings- og nydelsesmidler	43	72
Olie, oliekager m. v.	72	89
Medicinalvarer	41	53
Andre kemiske produkter	95	113
Maskiner, instrumenter	513	522
Møbler	41	57
Andre trævarer	33	45
Tekstil og beklædning	108	140
Transportmidler	133	95
Metalvarer	85	106
Andre varer	161	245
I alt vareexport	2968	3345

Imidlertid er der sket en ændring i industrieksportens sammensætning. Maskineksporten, der steg betydeligt igennem 1. halvår 1963, stagnerede fra omkring midten af året, og i efterårets sidste måneder ophørte stigningen helt. For de to første måneder af 1964 har maskineksporten været lidt mindre end året forud, men i marts har den på ny været en vis – om end »beskeden – stigning. En lignende udvikling – men langt mere drastisk – har karakteriseret eksporten af transportmidler. Det må dog her tages i betragtning, at denne branche domineres af værftsindustrien, hvis leverancer sædvanligvis er stærkt svingende, og for 1964 som helhed for-

ventes skibsleverancerne at blive af omtrent samme omfang som i 1963. Derimod viser eksporten af de øvrige industrivarer en fortsat – vel snarest forstærket – vækst. For første kvartal under ét steg den samlede industrieksport som nævnt med 15 %, medens stigningen – bortset fra eksport af transportmidler og maskiner – androg godt 255 mill. kr., svarende til en forøgelse på ca. 32 %.

TABEL 7

Procentvis ændring i industriexporten for visse hovedvaregrupper.

	1. halvår 1962–63	3. kvt. 1962–63	4. kvt. 1962–63	1. kvt. 1963–64
Olie, oliekager m. v.	4	14	15	24
Medicinalvarer	÷ 1	5	18	29
Andre kemiske prod.	24	32	13	19
Maskiner, instrumenter ..	22	7	–	2
Møbler	15	28	5	39
Andre trævarer	15	24	9	36
Tekstil og beklædning ...	21	24	12	30
Metalvarer	22	19	19	25
Transportmidler	110	229	÷ 40	÷ 29

Denne ændring i industrieksportens sammensætning vil naturligvis påvirke industriens beskæftigelse, men selv med dette forbehold forekommer beskæftigelsesindekset lidt lavt i forhold til den produktion, man ud fra andre indikatorer ledes til at antage. Det er muligt, at dette forhold må tages som et udtryk for den kraftige kapacitetsudvidelse, som de senere års investeringsaktivitet må have medført. Det af Statistisk Departement offentliggjorte »konjunkturbarometer«[1]) viser således, at de fleste industribrancher regner med øget aktivitet fremover, men at den forventede produktionsudvidelse typisk er lidt kraftigere end den forventede beskæftigelsesforøgelse. En beskæftigelsesnedgang i april kvartal i forhold til januar kvartal forventes i tobaksindustrien, papirindustrien, gummiindustrien samt i gruppen »forskellige industrier«. Derimod forventes produktionen i næsten alle brancher at stige i april kvartal. Undtagelsen er jern, stål- og metalværker, der forventer en lidt lavere produktion og en uændret beskæftigelse. Såvel for denne branche som for transportmiddelindustrien forventes fald i ordretilgangen. Der er ved opgørelsen set bort fra sædvanlige sæsonmæssige udsving.

Totalt har landbrugseksporten i årets første måneder ligget på et højt niveau. Trods stagnation eller fald i de producerede mængder, især for okse- og kalvekød, har eksportværdien som følge af det høje eksportprisniveau kunnet øges med ca. 12 % i forhold til 1963. Det må dog herved tages i betragtning, at den stigning i eksportpriserne, der gjorde sig gæl-

[1]) Statistiske Efterretninger, nr. 17, 1964, pg. 279.

dende i 1963, først satte ind lidt hen på året. En undtagelse er ægeksporten, hvor den nedgang, der gjorde sig gældende i den sidste del af 1963, er fortsat i det nye år, og for første kvartal under ét var eksporten kun knap halvt så stor som i 1963.

TABEL 8

Exporten af landbrugsvarer i 1. kvartal.

(mill. kr.)

	1963	1964
Svin, bacon, flæsk	409	503
Hornkvæg, okse- og kalvekød	236	241
Smør	164	161
Ost	83	91
Æg	65	29
Slagtet fjerkræ	61	60
Andre varer, incl. konserves	515	569
I alt	1533	1664

TABEL 9

Procentvis ændring i landbrugsexporten for visse hovedvaregrupper.

	1. halvår 1962–63	3. kvt. 1962–63	4. kvt. 1962–63	1. kvt. 1963–64
Svin, bacon og flæsk	÷ 1	23	30	26
Hornkvæg, okse- og kalvekød	22	19	51	2
Smør	10	4	÷ 1	−2
Ost	11	4	÷ 3	9
Æg	5	÷19	÷30	−55
Slagtet fjerkræ	÷ 3	÷ 5	÷ 9	−2

Den fortsat gode eksportkonjunktur og forbedrede pris-omkostningsrelationer inden for den animalske produktion har i forbindelse med den lidt mindre høst i 1963 betydet en kraftig stigning i landbrugets import af især korn og foderstoffer (cf. tabel 5).

Priserne, der igennem 1963 var præget af stabilitet, har i de seneste måneder på ny været stigende. For en del skyldes dette som nævnt en stig-

TABEL 10

Høstudbytte.

(mill. foderenheder)

	1961	1962	1963
Korn og bælgsæd	6.213	6.854	6.483
Rodfrugter	3.861	3.481	3.744
Grønfoder og græsmarksafgr.	4.225	4.173	3.938
Samlet høstudbytte	14.299	14.508	14.165

ning i råvarepriserne og den fortsatte prisstigning på en række animalske landbrugsvarer. Hertil kommer prisstigninger på en række tjenesteydelser. En yderligere prisstigning må forventes som følge af generelle lønforhøjelser pr. 1. marts, der blev aftalt ved »helhedsløsningen« sidste år, samt indbetalingerne til arbejdsmarkedets tillægspension, der træder i kraft pr. 1. april. Hertil kommer dyrtidsreguleringen pr. 1. marts med 1 portion. I alt skønnes lønniveauet som følge af disse forhold at ville stige med 5–6 %.

TABEL 11[1])

Reguleringspristallet.

(januar 1963 = 100)

	April 1963	Juli 1963	Oktober 1963	Januar 1964	April 1964
Fødevarer	103,2	100,7	101,7	102,5	104,3
Klæder, fodtøj, vask	100,7	100,4	100,5	100,9	101,8
Brændsel, belysning	101,8	102,0	103,1	104,7	107,6
Anskaffelse og vedligeholdelse af varige forbrugsv.	101,7	101,3	101,3	101,2	101,9
Spiritus, tobak, fortæring ude	100,2	100,4	100,8	101,1	102,3
Transport	100,4	101,8	101,6	102,8	103,8
Forskellige varer og tjenester	101,2	102,2	102,6	104,3	106,9
Varer og tjenester i alt	101,9	101,0	101,6	102,5	104,1
Bolig	100,0	100,0	700,0	104,4	104,4
I alt	101,6	100,9	101,4	102,8	104,2

[1]) Budgetposten »Bolig« reguleres kun i januarpristallet.

Valutastillingen for Nationalbanken og de private banker under ét er i løbet af januar kvartal blevet forbedret med ca. 170 mill. kr. mod en stigning i samme periode året før på knap 315 mill. kr. Reelt har udviklingen i de to perioder dog ikke været meget forskellig. Ser man bort fra det indgåede provenu af offentlige lån i udlandet, forringedes valutastillingen i 1. kvartal 1963 med ca. 30 mill. kr. og i 1964 med godt 10 mill. kr.

Sammenlignet med 1. kvartal sidste år er der sket en meget betydelig forbedring af bankernes likviditet, men en stramning synes at være på vej. Den effektive obligationsrente ligger ca. 1/2 point under sidste års niveau, men siden midten af efteråret med stigende tendens. Derimod viser indekset for aktiekurserne en fortsat stigning, og for alle selskaber under ét ligger kursindekset ca. 15 % over sidste års niveau.

Den aktivitetsstigning, der har karakteriseret årets første kvartal, synes at skulle fortsætte i de kommende måneder. Ledigheden, der medio april omfattede ca. 16.500 personer var ved midten af maj faldet til 7.500 personer – svarende til en samlet ledighed på 1 % – mod 22.700 resp.

TABEL 12

Valutastillingen i 1. kvartal (månedstal).

(mill. kr.)

	Ændring i løbet af kvartalet			Beholdning ult. kvartalet		
	1962	1963	1964	1962	1963	1964
Nationalbanken	−78	+ 64	− 13	1340	1304	2730
Private banker	+50	+249	+183	−151	−337	−197
I alt	−18	+313	+170	1189	967	2533
Provenu of offent låntagn. i udlandet	107	345	182			
Nettoændring, excl. låneprovenu	−125	− 32	− 12			

9.800 ledige i 1962. Især for arbejdsmændenes vedkommende har faldet i arbejdsløsheden været meget kraftigt. Ved midten af maj var antallet af arbejdsløse her kun ca. 3.200 mod 6.300 i 1962. Derimod har ledigheden inden for byggefagene i 1964 været lidt større end i 1962.

Valutastillingen blev for Nationalbanken og de private banker i april forringet med knapt 200 mill. kr., idet der registreredes en forøgelse af nettotilgodehavenderne på godt 30 mill. kr., samtidig med at der som provenu af offentlige lån i udlandet indgik ca. 230 mill. kr. Denne forringelse må i væsentligt omfang antages at hidrøre fra den kraftige stigning i vareimporten gennem de seneste månedre. Som følge af svingende kredittider i udenrigshandelen er det dog vanskeligt at give noget præcist udtryk herfor. Ved en vurdering af udviklingen fremover må den manglende balance i udenrigshandelen, som den kraftige valutanedgang er udtryk for, dog modificeres i det omfang valutaforbruget af en stigning i de indenlandske lagerbeholdninger.

Det offentlige bygge- og anlægsprogram.

Efter at regeringen i marts godkendte bygge- og anlægsbudget for finansårene 1964/65–1966/67 forudses der i indeværende finansår igangsat nye byggearbejder til et samlet beløb af 900 mill. kr., hvoraf 250 mill. kr. ventes forbrugt i 1964/65. Hertil kommer udgifterne ved fortsættelsesarbejder, for hvilke udgifter i år anslås til 550 mill. kr. I alt forventes således afviklet byggearbejder til et beløb af 800 mill. kr. – en stigning på ca. 25 % eller 150 mill. kr. i forhold til foregående finansår. Det besluttedes samtidigt at udskyde igangsættelsen af nye offentlige byggearbejder til efter 1. september. Af de 800 mill. kr. vedrører godt 300 mill. kr. undervisningsvæsen, knap 150 mill. kr. hospitaler og godt 90 mill. kr. forskellige statsvirksomheder.

For så vidt angår offentlige anlægsarbejder – baner, veje, havne og lufthavne – anslås udgifterne i 1964/65 til 1620 mill. kr., en stigning i forhold til sidste år på 235 mill. kr. eller ca. 17 %. Af det samlede beløb vedrører 325 mill. kr. vejanlæg, 500 mill. kr. elværkernes og 310 mill. kr. elektricitetsselskabernes anlæg.

I lighed med tidligere år er der iværksat »sommerstop« (maj–september) for en række offentlige anlægsarbejder.

II. ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION

a. *Baggrund.*

Spørgsmålet om en generel, forsikringsmæssigt opbygget tillægspension blev første gang behandlet i folkeforsikringskommissionen af 1948, hvis flertal imidlertid ikke mente at kunne anbefale en sådan ordning, det være sig på obligatorisk eller frivilligt grundlag. Begrundelsen herfor var at ønsket om at sikre pensionernes værdifasthed næppe kunne tilgodeses under forsikringsformen, at pensionsudbetalingerne i en overgangsperiode – indtil der var opsamlet tilstrækkelige fondsmidler – måtte blive små, samt selve fondsdannelsen – den gang ca. 5,5 mldr. kr. – måtte give anledning til problemer i forhold til det relativt beskedne danske kapitalmarked.

Under overenskomstforhandlingerne i 1960–61 blev spørgsmålet atter taget op til drøftelse. Forhandlingerne endte uden resultat, men ved mæglingsforslagene blev der nedsat et udvalg – efterlønsudvalget – der fik til opgave at redegøre for de tekniske problemer i forbindelse med en tillægspensionsordning, der alene skulle omfatte de organiserede lønmodtagere. Spørgsmålet indgik på ny i overenskomstforhandlingerne i 1962/63, og blev efter forhandlingernes sammenbrud inddraget i »helhedsløsningen«. Samtidigt ændredes målsætningen derhen, at tillægspensionsordningen nu skulle omfatte i princippet hele arbejdsmarkedet, altså evt. udover de privat ansatte lønmodtagere tillige tjenestemænd og selvstændige næringsdrivende. I slutningen af november 1963 forelå udvalgets redegørelse[1]), og et lovforslag i overensstemmelse hermed blev fremsat i begyndelsen af december. Med en betydningsfuld ændring – vedrørende enkepensionen – blev forslaget vedtaget i begyndelsen af marts i år til ikrafttræden den 1. april.

b. *Den forsikringsmæssige opbygning.*

Under overvejelserne over tillægspensionsordningens forsikringsmæssige opbygning har man navnlig diskuteret mulighederne for et præmiereservesystem, et fordelingssystem eller en kombination heraf. Under et rent præmiereservesystem fastsættes bidragenes størrelse således, at de indbetalte beløb samt renterne heraf kan dække de pensioner, der til sin tid kommer til

[1]) Betænkning nr. 341, 1963.

udbetaling. Dette indebærer for det første, at pensionernes størrelse vil afhænge af bidragsperiodens længde, hvilket rejser en række problemer for de personer, som ved en pensionsordnings ikrafttræden på grund af deres alder er afskåret fra at opnå fuld forsikringsanciennitet. For det andet vil pensionens størrelse afhænge af bidragenes størrelse, hvilket medfører, at en eventuel forhøjelse af pensionerne under hensyntagen til den almindelige velstandsstigning vil kræve meget betydelige forhøjelser af bidragene for de lidt ældre medlemmer af forsikringen, hvis restbetalingsperiode er kort.

Under et rent fordelingssystem er der for det enkelte medlem af forsikringsordningen ingen beregningsmæssig sammenhæng mellem bidragenes størrelse og bidragsperiodens længde på den ene side og pensionens størrelse på den anden, idet de samlede årlige indbetalinger efter systemet fastlægges således, at de dækker de samlede årlige udbetalinger. Dette muliggør en tilpasning af pensionerne til udviklingen i lønninger og priser, men betyder samtidigt, at pensionsordningen bliver meget følsom over for ændringer i antallet af bidragsydere i forhold til antallet af pensionister.

På grundlag af disse overvejelser valgte man at kombinere de to systemer.

c. *Personkredsen.*

Tillægspensionsordningen er obligatorisk og omfatter principielt alle privat ansatte arbejdere og funktionærer i alderen 18–66 år, i alt ca. 1120.000 personer, hvoraf godt 360.000 er funktionærer. Undtaget fra ordningen, men med tilknytning til arbejdsmarkedet, er herefter 65.000 lønmodtagere over 67 år, omkring 190.000 unge under uddannelse, ca. 45.000 medhjælpende hustruer, ca. 380.000 selvstændige samt ca. 160.000 tjenestemænd.

I forbindelse med personkredsens afgrænsning har navnlig de selvstændiges, funktionærernes og tjenestemændenes status været drøftet.

For så vidt angår sidstnævnte gruppe, har udvalget fundet det rigtigst at udskyde afgørelsen herom indtil forhandlingerne om de pågældendes stilling til den almindelige folkepension var afsluttede. For funktionærernes vedkommende gælder det, at de i et vist omfang er dækket af private pensionsordninger. Disse udviser imidlertid meget betydelige forskelle såvel m. h. t. finansieringen, som med hensyn til pensionernes størrelse og værdifasthed. Endelig dækker ordningerne kun en beskeden del af arbejdsmarkedet. Efter udvalgets beregning eksisterer der godt 90.000 private pensionsordninger, hvoraf størsteparten omfatter de højere funktionærer. Af disse grunde såvel som ud fra mere administrative hensyn har man derfor valgt at lade alle funktionærer være omfattet af tillægspensionsordningen, dog med en vis dispensationsadgang for personer, der i pensionsmæssig henseende kan ligestilles med tjenestemænd.

Selv om udvalget erkender, at der blandt de selvstændige findes et antal personer, som hverken i indkomst- eller pensionsmæssig henseende er bedre stillet end flertallet af lønmodtagere, har man ikke fundet det hensigtsmæssigt at medtage denne gruppe under tillægspensionsordningen. Afgørende for udvalgets stilling synes her at have været rent forsikringsmæssige hensyn. Lige som for lønmodtagerne måtte tillægspensionsordningen for de selvstændige gøres obligatorisk, uanset at de ikke ville opnå fordelen ved arbejdsgiverbidragene. Da de selvstændiges gennemsnitsalder typisk er højere end lønmodtagernes, måtte man nemlig ved en frivillig ordning – og bibeholdelse af de lempeligere overgangsregler for personer, der ved pensionens ikrafttræden p. g. a. deres alder er afskåret fra at opnå fuld anciennitet (cf. nedenfor) – vente en så stærk tilgang af ældre personer, at ordningen økonomisk ville komme ud af balance. Selv med obligatorisk medlemsskab for de selvstændige ville deres tilslutning til ordningen betyde en reduktion af pensionsudbetalingerne for samtlige forsikringsdeltagere med ca. 10 % som følge af de to gruppers forskellige aldersfordeling.

d. *Finansiering.*

Ordningen er baseret på indbetalinger fra arbejdere og arbejdsgivere. Pr. 1. april udgør pensionspræmierne 12 øre pr. time for løsarbejdere og 5,40 kr. pr. uge resp. 21.60 kr. pr. måned for andre ansatte, hvoraf arbejdsgiveren betaler 2/3. Ved præmiefastsættelsen er der endnu ikke taget hensyn til omkostningerne ved den under folketingsbehandlingen indførte enkepension (cf. nedenfor). Udbetalingerne fra pensionsordningen finder første gang sted den 1. april 1965.

e. *Fondsdannelsen.*

De under tillægspensionsordningen opsamlede reserver vil ved udgangen af 1964 udgøre knap 230 mill. kr. og forventes med uændrede præmier at vokse til godt 7,2 mldr. kr. ved udgangen af 1983. De årlige indbetalinger forventes i samme tidsrum at stige fra ca. 225 mill. kr. til ca. 300 mill. kr. (cf. tabel 1).

I overensstemmelse med udvalgets forslag bestemmes det, at fondsmidlerne kan anbringes i børsnoterede obligationer eller lignende værdipapirer, til indskud i banker og sparekasser samt til køb af fast ejendom. Endelig kan midlerne genudlånes til arbejdsgiverne. Disse lån, der formidles gennem banker og sparekasser på sædvanlige vilkår, kan dog for hver enkelt arbejdsgiver ikke overstige 50 % af de indbetalte præmier. I de første år vil fondsdannelsen repræsentere et beløb svarende til ca. 10 % af den årlige stigning i den samlede obligationsmasse.

TABEL 1

Fondsdannelse, indbetalinger og udbetalinger under tillægspensionsordningen.

	Nettobidrag i kalenderåret (mill. kr.)	Pensionsudbetaling i kalenderåret (mill. kr.)	Opsamlede fonds ult. kalenderåret (mill. kr.)
1964.....	224	0	228
1965.....	272	1	515
1966.....	275	4	816
1967.....	278	8	1129
1968.....	280	13	1453
1973.....	286	49	3218
1983.....	297	186	7212

f. *Pensionens størrelse og art.*

Tillægspensionen udgør 2400 kr. årligt og udbetales til personer, som ved det fyldte 67. år har opnået mindst 40 års anciennitet, uanset om den pågældende har bevaret sin beskæftigelse. Under hensyntagen til arbejdsløshed, sygdom, m. v. fastsættes 1 år ved denne beregning til 11 måneder eller 44 uger, ligesom det bestemmes, at bidragsindbetalinger ud over hvad der kræves for at opnå et fuldt års anciennitet kan overføres til andre år. For personer, der ved pensionsalderen har en mindre anciennitet end 40 år, men dog større end 5 år, reduceres pensionen forholdsmæssigt. Da der er tale om en obligatorisk ordning, vil dette kun forekomme undtagelsesvist – f. eks. hvor en selvstændig bliver lønmodtager. En lempeligere regel gælder for personer, der ved deres indtræden i pensionsordningen er fyldt 60 år, idet her til opnåelse af et fuldt års anciennitet kun kræves bidragsbetalinger for 9 måneder eller 36 uger. Ved opsættelse af pensionsbegæringen forhøjes pensionsbeløbet med 5 % pr. halvår, dog ikke ud over det 70. år.

De nævnte bestemmelser gælder for personer, der bliver medlemmer af pensionsordningen et år efter dens ikrafttræden eller senere. Af hensyn til den betydelige gruppe af lønmodtagere, der ved pensionens indførelse på grund af deres alder er afskåret fra at opnå fuld anciennitet fastsættes særlige overgangsregler, hvorefter fuld pension udbetales til personer med mindst 27 års anciennitet, såfremt de indtræder i ordningen senest 1 år efter dens ikrafttræden. For personer med mindre anciennitet nedsættes pensionen forholdsmæssigt indtil 600 kr. årligt for personer med 1 års anciennitet. Pensionerne er ikke pristalsregulerede, men justeres periodisk under hensyntagen til udviklingen i lønninger og priser. De medtages ikke i den indtægt, der lægges til grund for beregningen af indtægtsbestemt folkepension.

Der har i udvalget været enighed om, at man inden for de økonomiske rammer, om hvilke der er opnået enighed, alene burde foreslå en alderspensionsordning for de bidragsbetalende. Under forslagets behandling i folke-

tinget blev ordningen udvidet til også at omfatte en enkepension på 50 % af den manden tilkommende pension. Ved fastsættelsen af bidragene er der som nævnt endnu ikke korrigeret herfor, men i betænkningen til lovforslaget oplyses det, at indførelsen af en enkepension af den nævnte størrelse vil medføre en forhøjelse af bidragene med ca. 31 %.

g. *Tillægspension og folkepension.*

Pensionsspørgsmålet har næppe med vedtagelsen af arbejdsmarkedets tillægspension fundet sin endelige udformning. Efter et i januar fremlagt lovforslag vil indtægtsreguleringen af den nuværende folkepension fra 1. april 1965 gradvist blive lempet med henblik på fuldstændig afskaffelse pr. 1. april 1970. Samtidig gennemføres – i en 3-årig overgangsperiode – en forhøjelse af det nuværende grundbeløb med i alt knap en halv snes procent. Forslaget er ikke vedtaget, og der er ikke taget stilling til finansieringsspørgsmålet. På længere sigt er det regeringens mål at koordinere de to pensionssystemer til en egentlig generel folkepension efter svensk mønster, dvs. hvor pensionernes størrelse afhænger af den hidtidige indkomsts højde. Med henblik herpå, er der nedsat et udvalg, der dels skal redegøre for de tekniske problemer i forbindelse med en samordning af folkepension og tillægspension dels fremkomme med konkret udformet forslag herom.